

Ἐν τούτοις διεδόθη εἰς τὴν πόλιν ὅτι ὁ Τίμων ἀνεῦρε θησαυροὺς καὶ ἐκ δευτέρου ἐπίστευσαν πολλοὶ ὅτι ἡ πενία αὐτοῦ ἦτο στρατήγημα. Χαμερπεῖς κόλακες, ἀκρίδες ὀλοτέραι καὶ τὰ ἄλλα ἀχρεῖα ἐκεῖνα ἔντομα, ἅτινα ἐξ ἀποστάσεως πολλῶν χιλιομέτρων ὁσφραίνονται τὸ χρῆμα καὶ τὴν ἰσχύν, ἤρχισαν πάλιν νὰ ταραττώσι τὴν ἡσυχίαν τοῦ οἰκονομικῶς ἀναγεννηθέντος Ἀθηναίου.

Ἄλλ' ἡ μισανθρωπία τοῦ Τίμωνος ἔφθασεν ἤδη εἰς τὴν ὑπάτην, τὸ μῖσος αὐτοῦ ἐκορυφώθη. Ἐπὶ τῇ θέξ τῶν ὁμοίων του αἱ τρίχες αὐτοῦ ἀνωρθοῦντο, ὁ νοῦς ἐσκοτίζετο. Ὁ Τίμων ἦτο μανιακός.

Ἦδη ὁ Ἀλκιβιάδης, κατὰ τοῦ ὁποίου οἱ Ἀθηναῖοι κατέγνωσαν θάνατον, διότι ἐκαρπτόμηνσε νύκτωρ τοὺς Ἑρμῆς καὶ διεκωμῶδῃσε τὰ Ἐλευσίνια, προσήγγιζε μετὰ στρατοῦ ἐναντίον τῆς πόλεως. Ἡ Βουλὴ ἔντρομος ἐξέπεμψε πρὸς τὸν Τίμωνα πρέσβεις, παρακαλοῦσα αὐτὸν νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ ἄστυ καὶ ὑποσχόμενη ν' ἀναδείξῃ αὐτὸν ἄρχοντα. Ὁ Τίμων ἀντὶ ἀπαντήσεως, εἶπεν εἰς τοὺς ἀπεσταλμένους νὰ κηρύξωσιν ἐπιστρέψαντες, ὅτι μέλλει νὰ κόψῃ τὴν συκὴν του, καὶ ἐὰν τις τῶν Ἀθηναίων θέλῃ ν' ἀπαγγονισθῇ ἄς σπεύσῃ, ἐνὸςφ' ὑπάρχει ἔτι ἡ καλὴ αὕτη ἀγγόνη!

Μετὰ τοῦτο ἐκλείπει ἀπὸ τῆς σκηνῆς ὁ ἥρωες τοῦ δράματος. Καὶ οἱ στρατιῶται τοῦ Ἀλκιβιάδου ἀνακαλύπτουσι μετ' ὀλίγον εἰς τὴν παραλίαν τὸν νεώχωστον τάφον του, καὶ φέρουσι πρὸς τὸν στρατηγὸν τῶν ἐκτετυπωμένων ἐπὶ κηροῦ τὸ ἐπὶ τῆς ἐπιταφίου λίθου εὐρεθὲν ἐπίγραμμα.

— Ἐνθάδε κεῖται δῦσμοιρος θνητός. Τίς οὗτος, μὴ ἐρώτα. Εἴθε ὁ κεραυνὸς τοῦ ὑπάτου τῶν θεῶν νὰ κατακαύσῃ ἐνσκήψας πάντα δόλιον βιοῦντα ἔτι ἐπὶ τῆς γῆς! Ἐνθάδε κεῖται Τίμων, ὁ μισήσας τὸ ἀνθρώπινον γένος. Καταράσθητι αὐτὸν ἐὰν θέλῃς, ἀλλ' ἀκολουθεῖ τὸν δρόμον σου.

Αὕτη ἦτο ἡ τελευταία διαθήκη τοῦ Τίμωνος.

Τὸ δῶμα τοῦτο ὑποτίθεται γραφέν τὸ 1610. Μετὰ τὸν Σαίξπηρ, καὶ τοῦτον ἔχων ὡς πρότυπον, ἐτεχνούργησεν ἴδιον *Τίμωνα* ὁ Θωμᾶς Σάδβελ, ἀντίπαλος τοῦ Δράϋδεν.

Ἡ ὁμώνυμος κωμῳδία τοῦ Δελίλ ἀφίσταται καὶ τοῦ Σαίξπηρείου δράματος καὶ τῆς πιθανότητος, εἶνε ἔργον φανταστικόν, ἐν ᾧ ἀναμιγνύονται μὲν οἱ θεοί, ὅπως ἐν τῷ διαλόγῳ τοῦ Λουκιανοῦ, ἀναμιγνύεται δὲ καὶ ὁ Ἀρλεκίνος τῆς ἰταλικῆς κωμῳδίας. Ὁ δὲ Τίμων, ὁ μισήσας πάντας τοὺς ἀνθρώπους, παρίσταται ἐκεῖ ἐρωτύληπτος καὶ αὐτὸς ὁ Ἀρλεκίνος μετὰ τὴν κλοπὴν τῶν θυσιασίων τοῦ κυρίου του πολιορκημένος ὑπὸ τῶν γυναικῶν!

Ὁ *Νέος Τίμων* τοῦ Βούλβερ εἶνε ἀληθῶς ἰδιότροπος καὶ παράδοξος ἀνὴρ, δὲν εἶναι ὅμως καὶ μισάνθρωπος κατὰ βᾶθος, ὅπως ὁ Ἀλκίστης τοῦ Μολιέρου ἢ ὁ βαρῶνος τοῦ Κοτσεβοῦ ἐν τῷ γνωστῷ δράματι *Μισανθρωπία καὶ μετάνοια*.

Κ. Γ. Ξένος.

ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΣΕΛΙΣ

Ἐν μέσῳ τῶν πολιτικῶν σάλων καὶ ἀτασθαλιῶν, τῆς συγχύσεως καὶ τῆς ἐπικρατούσης ἡθικῆς ὁμίχλης, ἥτις ἀπομαρταίνει πᾶσαν ιδέαν ὑψηλὴν ἐν μέσῳ τῶν δισταγμῶν καὶ τῶν ὕλιστικῶν τάσεων τοῦ σκεπτικισμοῦ, ὅστις συντρίβει τὰς πεποιθήσεις καὶ τὰ ὄνειρα τῆς νεωτέρας γενεᾶς, ἀποβαίνει ἀληθῶς παρήγορος ἡ ιδέα, ὅτι μακρὰν τοῦ θορύβου καὶ τῆς ἀπογοητεύσεως τὸ καλλιτεχνικὸν αἶσθημα ἐν Ἑλλάδι, τῇ κοιτίδι ταύτῃ τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ, δὲν ἀπεσβέσθη καθ' ὅλοκληρίαν. Ὡς τὰ μόνηρη τῶν ἀγρῶν ἐρατεινὰ ἀνθύλλια, τὰ θάλλοντα ἐν τῇ ἐρημίᾳ καὶ τῇ σιγῇ, ἡ γλυφίς καὶ ὁ χρωστήρ τοῦ καλλιτέχνου, ἐν τινι μεμονωμένῃ ἐκεῖ που γωνίᾳ μελέτης καὶ ἐμπνεύσεως, μοχθεῖ ἀδιαλείπτως ἐμφυσῶσα ἐπὶ τῶν χρωμάτων καὶ ἐπὶ τῶν λίθων χαράττουσα τὸν τύπον τοῦ ἀθανάτου ἐν τῇ τέχνῃ τοῦ κάλλους, ὅπερ ἐκληροδότησαν ἡμῖν τὰ σεπτὰ τῆς ἀρχαιοσύνης εἰρεῖνια.

* *

Ἀλλὰ διατὶ ἄρα γε τὸ νεαρὸν ἡμῶν ἔθνος, τὸ ὁποῖον χθὲς ἔτι ἀνεβίωσεν ἐκ τῆς τέφρας καὶ τῶν αἱμάτων τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος, φέρει προῶως ἐπὶ τοῦ μετώπου τὴν βυτίδα τῆς ὀδύνης καὶ τῆς ἀνίας, ὥσπερ ἐγήρασεν ἐν μακραῖς πολιτικαῖς ταραχαῖς, ὥσπερ ὑπέστη βιαίους κοινωνικοὺς κλονισμούς, ὡς τὰ γεγηρακότα τῆς Εὐρώπης ἔθνη; Διατὶ εἰσέγησεν ἡ λύρα τοῦ ποιητοῦ, καὶ ἀπεπνίγη ὁ ἐνθουσιασμός καὶ τὸ αἶσθημα ἐν τῇ ὀδύνῃ, τὴν δὲ γλυφίδα τοῦ καλλιτέχνου δεσμεύει πολλάκις ἡ ἀηδία καὶ ἡ ἀποκόρως; Διατὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν πρὶν ἢ εἰσέτι αἰσθανθῇ καὶ ψάλλῃ ἐνθουσιῶν τὴν εὐέλπίδα αὐτοῦ ἡβην, πρὶν ἢ εἰσέτι ἡλικιωθῇ καὶ ἀνδρωθῇ καὶ ἀπολαύσῃ ἀκόμη, διατὶ, ἄρα γε ἀπώλεσε τὴν πίστιν καὶ τὸ φρόνημα;

* *

Αἱ ὥραῖαι καθόλου τέχναι, αἵτινες ἴδου νὰ προσημαινῶσι τὴν πνευματικὴν, τὴν πολιτικὴν καὶ κοινωνικὴν ἐπὶ τὰ πρόσω ἀναμόρφωσιν τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, διατὶ οὐδαμῶς ἢ ἐπ' ἐλάχιστον εὖρον θέσιν ἐν τῷ ἀκαίρῳ ἐξευρωπαϊσμῷ, ὅστις εἰσέλασεν ὡς σάραξ εἰς πάσας περίπου τὰς γωνίας τοῦ κοινωνικοῦ καὶ ἰδιωτικοῦ ἡμῶν βίου, ἐδηλητηρίασε δὲ τὸ πρῶτον ἄδολον γάλα τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἀναγεννήσεως;

* *

Ὑπὸ τοιούτων κατελιγμένοι σκέψεων εἰσέληθμεν πρό τινων ἡμερῶν εἰς τὸ σπουδαστήριον τοῦ κ. Φιλιππόπου, οὗ ἡ πλαστουργικὴ γλυφίς ἱκανὰ ἐφιλοτέχνησεν ἔργα, διαπρεπῆ ἐν τῇ νεωτέρᾳ καλλιτεχνίᾳ θέσιν κατέχοντα, τὰ ὅποια δὲν πρόκειται οὔτε ν' ἀριθμώσωμεν οὔτε ὑπὸ τὴν τεχνικὴν ἔποψιν νὰ ἐξετάσωμεν σήμερον. Ἀρκούμεθα μόνον εἰς τὰς ὀλίγας ᾧδε γράμμάς ὑπὲρ ἐνὸς τῶν νεωτέρων αὐτοῦ γλυπτικῶν ἐκπονημάτων, τῆς προτομῆς τοῦ ἄρτι ἀφ' ἡμῶν μεταστάντος ἀοι-

δύμου Σοφοκλέους Σκιαδαρέση, οὐ μνημόσυνον εὐλαβὲς ἔστωσαν αἱ βραχεῖαι ὧδε περὶ αὐτῆς λέξεις.

* *

Προκειμένου περὶ προτομῶν ἀναντίρρητόν ἐστιν ὅτι ἡ φαντασία τοῦ ἀριστοτέχνου κύπτει δουλικῶς πρὸ δεδομένων ἀφ' ὧν μὴ ὀφείλουσα ν' ἀπομακρυνθῇ ἀδυνατεῖ νὰ παράσχω ἀρχέγονόν τινα ἐν αὐτῇ ἰδανικὸν τύπον, ἡναγκασμένη νὰ περιστραφῇ ἐντὸς τῶν κυρίων γραμμῶν τοῦ ἐπιβαλλομένου ὑποδείγματος. Εἰσί, ὁδὸς εἰπεῖν, ἡ πεζοτέρα ἐκφρασις τῆς γλυπτικῆς. Οὔτε ἔμπνευσις, οὔτε ἐπίνοια, οὔτε ἐλευθερία περὶ τὴν σύνθεσιν οὔτε ἰδεώδης τις διατύπωσις ἐπιτρέπεται αὐτῷ. Καί τοι δ' ὁ κ. Φιλιππότης ἀκολουθεῖ τὴν σχολὴν τῶν πραγματιστῶν (realistes) τῶν ἀξιούντων τὴν τέχνην πιστοτάτην ὁμοιογραφίαν τῶν ἐν τῇ φύσει καὶ ὑπὸ τὰς αἰσθήσεως κειμένων, οὐχ ἥττον ἡδυνήθη πάνυ εὐδοκίμως νὰ ἐξευγενίσῃ κατὰ τοὺς λεπτοὺς τῆς τέχνης κανόνας ἀρμονικὸν τὸν συνδυασμὸν τῶν γραμμῶν, χωρὶς νὰ παρίδῃ τὴν ὁμοιότητι τοῦ προτύπου. Ἀλλ' ἔτι πλέον. Ἡ κομψὴ καὶ δεξιωτάτη τοῦ κ. Φιλιππότου γλυφίς κατέχει τὸ μυστήριον τοῦ ἀναρρυθμίζειν μετὰ καλλιτεχνικῆς ἀκριβείας, ἀλλὰ καὶ μετὰ τῆς ἀπαιτουμένης συγχρόνως φυσικότητος τὰς δεδομένας γραμμὰς ἀνευ τῆς ἀνάγκης τοῦ μεταφέρειν αὐτὰς δουλικώτατα διὰ τοῦ διαβήτου ἀπὸ τὸ πρωτότυπον.

* *

Οὕτως ἐπὶ τῆς ὠραίας καὶ ἐκφραστικωτάτης προτομῆς τοῦ πολυκλάστου Σκιαδαρέση, ὁ εὐφυὲς καλλιτέχνης ὡς ὑπόδειγμα ἔσχε τὸ ἐκμαγεῖον τοῦ νεκροῦ, ἄψυχον καὶ ὁστεῶδες ἀποτύπωμα τῆς συμπαθοῦς καὶ πολυτίμου ἐκείνης μορφῆς, ἣτις χθὲς ἀκόμη ἔθαλλεν ἐν μέσῳ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ὑπολήψεως ἡμῶν, πλήρης εἰλικρινείας καὶ γλυκύτητος, πλήρης ζωῆς καὶ ἐκφράσεως. Ἀλλ' ὁ δεδοκιμασμένος καλλιτέχνης οὕτως ἀπεμμήθη τὴν προσφιλῇ τοῦ ἀπολεσθέντος ἀνδρὸς φυσιογνωμίαν, καὶ τὴν χάριν καὶ ἐκφρασιν ἐνεφύσησεν εἰς τὸν ψυχρὸν λίθον, ὥστε μετὰ συγκινήσεως καὶ πόνου ἀναγνωρίζει τις τὸν πολυδακρυὸν ἄνδρα, καὶ ὑπολαμβάνει ὅτι ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν θ' ἀνοίξῃ τὰ στωμύλα καὶ ἄδῃ αὐτοῦ χεῖλη, ἀφ' ὧν ἄλλοτε, πρὸ μικροῦ ἔτι, διεχέετο ὡς φῶς, ὡς διαύγεια, ὡς ἀρμονία μέλους, ἢ ἰσάγγελος ἐκείνη ψυχὴ τοῦ νεαροῦ ἐπιστήμονος. Δι' ὀλίγων δ' ἐπὶ τοῦ μετώπου τεχνικωτάτων γραμμῶν εἰκονίζεται μάλα ἐπιτυχῶς ἡ ἐπιστημονικὴ ἐμβρίθεια καὶ τὸ ὑπερήφανον καὶ ἀξιοπρεπές, ὅπερ ἐχαρακτήριζε τὴν γενναίαν αὐτοῦ φύσιν. Περὶ τὰ χεῖλη δ' ἀπετυπώθη ἔτι ζωρότερον ἡ γλυκύτης καὶ καθαρότης τῆς ἐναρέτου αὐτοῦ καρδίας.

Ἡ προτομὴ αὕτη, ἣν μαντεύομεν μεθ' ὀπόσου ψυχικοῦ ἄλγους ἐξεργάζετο ὁ καλλιτέχνης, ἐστὶ προσφιλεὲς μνημόσυνον τοῦ προῶως ἀποπτάντος ἀφ' ἡμῶν ἀνδρὸς, δίκαιονίζουσα τὴν πολυτίμον αὐτοῦ μνήμην καὶ ἐπαναφέρουσα ἐν τῇ φαντασίᾳ

ἡμῶν τὴν εἰκόνα τῆς ὠραίας καὶ ἀνεκτιμήτου ἐκείνης ὑπάρξεως, ἣτις τόσῳ προῶως εἴμαρτο νὰ συντριβῇ ὑπὸ τὸ βάρος τῆς κοινωνικῆς ἀδικίας καὶ τῆς ἀσυγγνώστου παραγνωρίσεως.

* *

Ἀναμφιβόλως ἐστὶ πολυτίμος ἡ πλουσία συλλογὴ τῶν φιλοτεχνημάτων τοῦ κ. Φιλιππότου. Ἀλλ' ἀποβαίνει ἔτι μᾶλλον πολυτιμότερα ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐπικρατοῦσαν κατὰ πτωσιν τοῦ καλλιτεχνικοῦ παρ' ἡμῖν αἰσθήματος καὶ πρὸς μυρία ἕτερα κωλύματα, καθ' ὧν ἔχει νὰ παλαίσῃ ἡ ἡμέτερα καλλιτεχνία, ἣτις ἐλαχίστης ἔτυχεν ἐν Ἑλλάδι ἐνισχύσεως.

Καὶ ὅμως ἐν τῇ τοιᾷδε ἢ τοιᾷδε φυσιογνωμίᾳ τῶν ὠραίων τεχνῶν ἐξεικονίζεται ὁ βαθμὸς τῆς προόδου καὶ πολιτισμοῦ τῶν κοινωνιῶν. Ἡ ἱστορία τῶν ἐθνῶν ἐπιμαρτυρεῖ τὸν ἀναλλοίωτον τοῦτον νόμον. Αἱ εἰδεχθεῖς καὶ ἀπαίσιαι σελίδες περὶ τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους διδάσκουσιν ἡμᾶς ὅτι καὶ ἡ τέχνη, ἡ ἐξαισία αὕτη παρθένος τῶν οὐρανῶν, εἶχε καταπέσει ἐκ τοῦ αἰθερίου αὐτῆς ὕψους εἰς βαναυσουργίαν περίπου, ἐξυπηρετοῦσα ἀκολαστοτάτας ὀρέξεις, καὶ θεραπεύουσα οὐχὶ τὰς εὐγενεῖς τῆς ψυχῆς ἀλλὰ τὰς χυδαιότερας τοῦ σώματος ἀνάγκας.

Καὶ τὸ ἡμέτερον ἔθνος, ὅπερ χθὲς ἔτι ἐθερμάνθη ἀπὸ τὰς πρώτας τοῦ πολιτισμοῦ ἀκτίνας καὶ ἠτένισε τὸ λυκαυγὲς ἀκόμη τῆς πολιτικῆς καὶ πνευματικῆς αὐτοῦ παλλίγγενεσίᾳς, ἀποβαίνει ἐπ' ἀληθείας ἀλγεινόν, ὅτι ἐν τῷ περὶ τοῦ μέλλοντος ἀδιαλείπτῳ ἀγῶνι, στερεῖται τῆς ἀσφαλεστέρας ἐγγυήσεως ἐν τῇ προόδῳ αὐτοῦ, τῆς ἀναπτύξεως ἥτοι καὶ τῆς μορφώσεως τῶν ὠραίων τεχνῶν.

Νοέμβριος 1882.

ΚΩΝ. Φ. ΣΚΟΚΟΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΕΠΑΝΟΡΘΩΜΑΤΑ

ΤΟΥ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Π. ΚΡΕΜΟΥ.

Α

Ἀθανάσιος Διάκος.

Ὅπως πλεῖστ' ἄλλα τῆς ἱστορίας τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 εἶναι οὐχὶ λίαν ἀπηκριβωμένα, οὐκ ὀλίγα δὲ ὅλως πλαστά, οὕτω καὶ τὰ περὶ τοῦ ἥρωος Ἀθανασίου Διακοῦ. Οὔτε τὰ περὶ τῆς καταγωγῆς αὐτοῦ καὶ γενεαλογίας οὔτε ὁ κλέπτειν αὐτοῦ βίος ἐπὶ τῶν ὁρέων καὶ ὁ ἀρματοδικὸς ἐν ταῖς πόλεσιν ἔχουσι διαλευκανθῇ. Ὁ Διάκος ὡς τέλειος τύπος κάλλους, ἡρωϊσμοῦ, μαρτυρίου, ζῇ μᾶλλον ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ λαοῦ ἢ ἐν τῇ πραγματικῇ ἱστορίᾳ. Λέγει ὀρθῶς ὁ ἡμέτερος ἱστορικός Κ. Παπαρρηγόπουλος: «εἶναι κτῆμα τοῦ λαοῦ μᾶλλον ἢ τῆς ἐπιστήμης». Ἀλλὰ δι' αὐτὸ δὴ τοῦτο, ὡς ὦν τοιοῦτος ὁ ἥρωας, ἔδει νὰ εἶναι κτῆμα καὶ τῆς ἐπιστήμης μᾶλλον καὶ πῶς ὅχι σήμερον, ὅτε καὶ αὐτὰ τὰ προϊστορικὰ ὡς μυθολο-